

RODODENDRON & BARRVÄXTER

Michael Zvorc lär ut sticklingsförökning

Christina Fryle
text och foto

Det är inte så svårt att få sticklingar av rododendron och barrväxter att ta sig. Michael Zvorc, som har lyckats få rötter på det mesta, lär ut hur han gör.

Kurser i växtförökning hör till de populäraste aktiviteterna ute i kretsarna. Så när Hallandskretsen i september förra året arrangerade en workshop i sticklingsförökning av rododendron och barrväxter var det många som slöt upp i en verkstadslokal strax utanför Varberg. Jag fick hänga med på ett hörn för att se, höra och dokumentera för den här artikeln. Men det blir förstås inte riktigt detsamma som att på plats höra vår karismatiska kursledare Michael Zvorc från Kode berätta om sitt tillvägagångssätt och att kunna ställa frågor och bli guidad i det praktiska hantverket.

Michael börjar med att förklara att sticklingsförökning kan göras på många sätt, och att den metod han använder är den som efter många års försök fungerar bäst för honom. Men oavsett hur man går tillväga finns det några saker man inte kan göra avkall på: god hygien och ett luftigt och lagom fuktigt odlingssubstrat.

Användbart odlingsmedium

Michael hade förberett en stor back med en blandning av 50 procent perlit och 50 procent ogödslad torv, plus lite sand för att få lite mer tyngd i krukorna (så att de inte far omkull så lätt). Sanden gör också att det blir lite luftigare för rötterna. Men sanden måste vara tvättad – inte hämtad från närmaste sandlåda där katterna utträttat sina behov. Björn Wretman, en av kursdeltagarna som tidigare har jobbat i Göteborgs botaniska trädgård, inflikar att just den sanden brukar kallas bunkersand (tvättad) 0,2/1,0 mm. Enligt Michael går den här bland-

ningen att ha till allt. Han har fått rötter på både rosor och magnolior i den.

Med "bolltricket" får vi alla testa fukthalten i odlingssubstratet [5]. Man kramar bara ihop en boll med händerna och trycker sedan lätt med ett finger på den. Om bollen ramlar isär är fuktigheten perfekt.

Sticklingar av barrväxter

Michael börjar med att visa hur han tar sticklingar på barrväxter. Det ska vara tvååriga skott där den gröna veden börjat övergå i brunt. Han river av skottet nedåt så att en del av stammen följer med och bildar en liten klack. Sedan putsar han bort tungan på klacken – inte hela [7]. Om skotten är långa kortas de in lite och nederdelen rensas.

Sedan doppar Michael den allra nedersta delen av sticklingen i rotningshormon, Rhizopon [8]. Tidigare när rotningspreparat var förbjudna i Sverige lyckades Michael ofta få rötter på sticklingarna ändå, så vill man prova utan är chanserna ganska goda.

Sticklingen sticks ner i krukans cirka 3 cm från krukantenn [9] och får ett lätt tryck med fingrarna runt om [11]. Sätt inte sticklingarna i krukans mitt. Där är syretillförseln sämst. Det gäller för alla växter, även pelargonier!

Sticklingar av rododendron

Sedan fortsätter Michael med att visa hur han tar rododendronsticklingar. Här är det årsskott som gäller. För att testa om tiden är den rätta kan man lägga två fingrar på ena sidan av skottet och tummen emellan på den andra sidan och böja försiktigt.

Om den spänstigt går tillbaka till utgångsläget är det dags att skrida till verket. Om den däremot blir kvar i det böjda läget är den fort-

1. Kursdeltagarna ger sig i kast med uppgiften med stort engagemang.

2. Michael Zvorc förklarar mycket pedagogiskt sticklingsförökningens grunder.

3. Michael hanterar kniven betydligt säkrare än hans elever gör.

4 På golvet ligger namngivet sticklingsmaterial av rododendron, barrväxter och några städsegröna buskar.

5 Med "bolltricket" får alla kursdeltagare prova att fukthalten är den rätta i odlingssubstratet.

6 Utrustning: kniv, skärbräda, penna, etiketter, duschflaska, rotningshormon och spritservett.

7 Barrväxtsticklingarna tas med klack. Tungan som blir när sticklingen rivs loss skärs av med kniven.

8 Den allra nedersta delen av sticklingen doppas i rotningshormon.

9 Med en pinne görs ett hål för sticklingen cirka tre centimeter från krukkanter.

farande för mjuk och behöver ytterligare någon månads tillväxt.

Sticklingen får behålla tre blad och av dessa skärs två tredjedelar bort för att minska bladytan. Bäst blir snittytan om man skär av dem mot en skärbräda [7]. Sedan rensar Michael bort indumentet (filtskiktet vissa arter och sorter har under bladen) genom att skrapa och dra med naglarna. Därefter skär han av sticklingen diagonalt nedtill och skär bort en liten tunn remsa av barken nertill på båda sidor [10], bara det allra yttersta skiktet. Rötterna bildas mellan kambium (tillväxtskiktet under barken) och veden. Först bildas kallus (sårvävnad) och sedan rötter. Det är viktigt att inte skada veden, men det räcker inte heller att bara skrapa på ytan. Även rododendronsticklingarna doppas i rotningshormon innan de sticks ner i krukkanter.

Hygien är a och o

Michael betonar vikten av god hygien. Han steriliserar kniven varje gång han har använt den på en stickling genom att köra knivbladet genom en spritservett [6]. Och man får *aldrig* pilla på sticklingens sårytor med fingrarna!

Fiffigt miniväxthus

När krukkan är full med sticklingar (olika många beroende på sticklingarnas storlek) får de en lätt dusch och förses med den typ av

10 En tunn remsa skärs av på vardera sidan.

11 Jorden trycks till försiktigt runt sticklingen.

12 Djup koncentration vid arbetsstationerna.

13

13. Ett finurligt litet miniväxthus görs enkelt av ett ampelväxstöd och en zip-lockpåse.

14. När alla kommit igång och börjat få in de rätta handgreppen blev stämningen glad och uppsluppen.

14

krukstöd i plast som brukar användas till annuella ampelväxter. Sedan stoppas hela krukans ner i en blixtlåspåse (zip-lock) och försluts [13].

Krukstödet spänner ut påsens sidor så att det blir luftrum mellan sticklingarna och plasten. Tyvärr är dessa stöd inte så lätta att få tag på (om man inte har sparat gamla förstås). Michael har handlat sina på Weibulls i Partihallarna i Göteborg.

Krukorna får sedan stå i 18–20 grader under artificiell belysning. Timern ställs på 16–17 timmar. Ju varmare det är desto mer ljus måste de ha. Öppna gärna plastpåsar emellanåt och andas i dem. Sticklingarna älskar koldioxid!

När kommer rötterna?

Tiden för rotning varierar mycket, men efter en till en och en halv månad kan man börja kolla lite. När de har fått rötter ska sticklingarna vänjas vid luften. Öppna påsen lite grann i taget under tre dagar. Sedan skolas de in i var sin kruka. Michael sätter dem i en blandning av torv och sand, men det går bra med rododendronjord eller vad man annars brukar använda. **Under rotbildningen** krävs inte så mycket ljus, men efter inkrukningen kan det behövas två ljusarmaturer på samma yta där det tidigare räckte med en. Michael använder 1 800 watts LED-lampor med fullt spektrum. De kan hänga långt ner utan att bränna. En sådan lampa klarar utan problem 6–8 kvadratmeter. Men det går bra även med lysrör, med ljusfärg Vit 840.

Under våren när sticklingarna har börjat växa toppar Michael långa rododendronskott. I varje bladveck kommer nya bladlag och toppning-

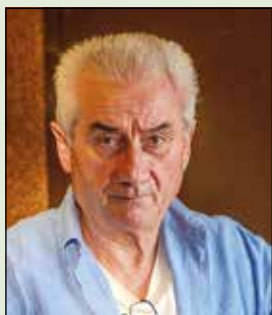
en tvingar dem att bryta på flera ställen så att plantorna blir knubbiga och fina.

Bladfällande azaleor

Sticklingar på bladfällande azaleor tar Michael redan i mitten av juni på juvenila årsskott. De kan stå ute i sina krukor på ett skuggigt ställe. Men det gäller att ta in dem i tid när hösten kommer. De ska inte hinna få höstkänslor och gå i dvala. Har de redan gjort det och man senare tar in dem tappar de bladen och när våren kommer vegeterar de inte. Man måste hålla tillväxtprocessen igång så länge som möjligt. Michael chansar inte längre utan tar in dem redan i augusti.

Workshop i verkstaden

Michael har lagt ut massor av spännande sticklingsmaterial på verkstadsgolvet [4]. Kursdeltagarna väljer och vrakar som en skara uppspelta barn på julafton. Sedan börjar de jobba mycket koncentrerat vid sina väl förberedda arbetsstationer [6]. De flesta är inte så flinka med kniven, men Michael går runt mellan borden och visar, förklarar och korrigerar. När alla har kommit igång blir det en härlig stämning. Vi gör avbrott för medhavd lunch och fika med hembakat och mycket växtprat. Alla är överens om att "learning-by-doing" är det bästa sättet att lära sig bemästra trädgårdshanverket. **Fler och fler krukor** fylls på och snart står en hel liten växthusby på golvet. Förhoppningsvis har en del av alla dessa sticklingar tagit sig igenom den första spädbarnstiden och är nu knubbiga småplantor på tillväxt hos de halländska kursdeltagarna.

Skapar egna sorter

Namn: Michael Zvorc

Bor: Björred, Kode.

Trädgård: Kuperad naturtomt, drygt 2 000 kvm, med bl.a. damm med vattenfall. Började plantera rododendron 1996. Nu finns här många arter och hybrider av rododendron, magnolior, pioner, träd och buskar.

Specialitet: De flesta lignoser är hans egna, han polinerar och skapar nya sorter som inte finns i handeln.

Odlingszon: 2–3

Favoriter: Rododendron, magnolior, pioner, olvon och lönnar.

Hemsida: mzgarden.se